

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

Dominica secu[n]da post trinitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

oppositum. ¶ Ad primam respōdetur. negando psequentiā. et auctoritatem inductam dicens. dū est. Nō dixit hec diues ex caritate. cum nullam haberet. sed ex timore suū. ne ex eorū cōfortio eius pena augetur. Est tamen notandū q̄ licet tanta sit inuidia in damnantis. q̄ etiam ppinquorum glorie inuideant. cum ipsi sint in summa miseria. tamen minus inuidēt ppinqs q̄ alijs. quia maior esset pena si omnes ppinquit damnarentur. et alij saluarent q̄ si aliqui de suis ppinquis saluarentur. Ex inde fuit q̄ diues ille damnatus peccati fratres suos a dānatione eripi. sciebat em̄ q̄ aliqui aliorum eriperentur. malisset tamē fratres suos cum omnib⁹ alijs damnari. ¶ Ad secundam r̄spondet negando consequentiā. Pro quo nota q̄ dilectio que non fundat super honestum facile rescindit et precipue in malis hominibus vt dicitur. ix. ethicoꝝ. Unde dānati non seruabunt amicitias ad eos quos inordinate dilexerunt sed in hoc voluntas eorū remanebit peruersa. eo q̄ causā inordinate dilectionis adhuc diligēt. ¶ Ad tertiam r̄spondetur. negando consequentiā. Et ratio est. qz licet ex damnatorum multitudi- ne pena singulorū augeatur. tamē tantum super excreuit odiū et inuidia q̄ magis eligēt torqueri cum multis quam mi- nus soli.

stiones. ¶ Primo. vtrū cena beatitudinis sanctis preparata consistat i bonis corporis. ¶ Secdo. vtrū occupatio et sollicitudo rerum temporalium hominē excludat a cena eterne beatitudinis. ¶ Tertio. vtrum hoies peccatores sint compellat bonum facere.

in bonis corporis. ¶ Primo sic. Quod a pluribus dicitur impossibile est esse falsū totaliter vt cōmetator dicit. iij. de anima et philosophus. vii. ethicoꝝ. q̄ opinio non perdit quam populi multi famant. sed maior hominum multitudo inclinā ad querēdū delectationes corporales et corporalia bona q̄ si finē. ergo finis hūane vite i corporalib⁹ bonis p̄stitit finē hūane vite dicim⁹ beatitudinē. ergo in bonis corporis querēda est. ¶ Secdo sic. q̄to ali

Domi- nica secunda est euāgelii. Domo q̄das tecit cenam magnam etc. Lu. xiiij. Circa qd̄ possunt disputari sequētes quēstiones. ¶ Primo. vtrū cena beatitudinis sanctis preparata consistat i bonis corporis. ¶ Secdo. vtrū occupatio et sollicitudo rerum temporalium hominē excludat a cena eterne beatitudinis. ¶ Tertio. vtrum hoies peccatores sint compellat bonum facere.

Dprimaz quēstiones sic p̄cedit. Et videtur q̄ cena beatitudinis sanctis preparata consistat

Dñica scda post trinitatem.

quod bonuz est cōmunis tanto est diuinius. vt pr̄z p̄mo ethicoꝝ sed bonū corporale cōmuni est q̄ bonū spirituale. qz corporale etiam ad bruta aialia se extēdit nō autem spūalia. ergo corporale bonū spirituali p̄ceminet. ergo talia bona sensibilia venient in beatitudine offerēda beatis.

¶ Tertio sic. homo ex anima et corpore p̄stituitur. ergo bonum hoīs debet esse cōmune anime et corpori. sed bonū spūale non potest esse cōe corpori. Bonū autē corporale potest esse cōe anime inq̄trum aia de corporalibus delectat. ergo cena beatitudinis magis cōsistit in bonis corporalibus q̄ spūalib⁹.

¶ Quarto. cuz beatitudo teste boetio sit status omnū bonoꝝ aggregatione perfectus. in cena beatitudinis nulum oblectamentū ibi deficiet. ergo in ea delectationes sensibiles et bona sensibilia erunt. al̄s nō videtur perfecta et plena beatitudo.

¶ In oppositū arguit sic Beatitudo est summū bonū hominis. ergo in p̄cipuis bonis hominis est querēda et ponēda. sed bona aie sunt nobilioꝝ q̄ bona corporis. sicut et aia corpore nobilioꝝ est. ergo cena beatitudinis eterne preparata sanctis in bonis spūalibus cōsistit.

¶ Respondeo dicendū. error fuit stulti machometi qui posuit felicitatem et beatitudinē futuram in corporalibus delectationib⁹ cibozum et potūū et venereoꝝ. qui

error nō solum apud christiane religionis cultores. sed etiam apud gentiles philosophos qui beatitudinē nouerūt in operibus intellectiue partis cōsistere. tū dicatur bestialis. vitā h̄mōi voluptuosam nō hominū sed pecudum esse asserētes. vt pr̄z in eth.

Unde vt hunc erroꝝ ostēdamus reproba et stultū. Arguit sic p̄mo ex p̄senti euāgelio. Dicitur em̄ q̄ cena erit magna. id est de magnis et p̄ciosis reb⁹ et excellentissimis. Unde de ea dicit illud Esa. lxiij. Oculis nō vidit. nec auris audivit. nec in cor hominis ascēdit. que preparantur diligentibus se. sed bona aie et bona spūalia sunt maiora bonis sensibilia bona. sic ergo cena beatitudinis p̄sistit in gustu bonoꝝ spiritualiū et nō sensibiliū. Unde cena illa dicit magna. qz inextimabilis. gen̄es. x. Ero merces tua magna nimis. Est et interminabilis. baruch. i. O israel q̄ magna est dom⁹ et ingens locus possessionis eius. ideo exterminari nō potest. quātam cibus q̄ ille q̄ ministrat potest et summū bonū. ps. Inebriantur ab vbertate domus tue et torrente voluptatis tue potabis eos. Scdo arguit sic. Cū beatitudo sit naturaliter ab omnibus hominibus desiderata. nominatū vltimū humane vite finem. finis autem cuiuslibet rei vel operationis p̄pria vel per operatio

totis. Quia dicitur die h̄c
 latini xpi mōlti

nem propriam ad finem venit. cum autem forma propria sit in qualibet re operationis proprie principium. Forma autem propria hominis in quantum est homo sit rationalis anima. oportet quod vel in ipsis actibus rationalis anime beatitudo consistat. vel in his ad que homo per actus rationalis anime comparat. hec autem bona anime dicuntur. unde necesse est beatitudines ponere in bonis anime. etiam secundum philosophos. quod autem aliqui ut epicuri et machometi in bonis corporis beatitudinem posuerunt. ex hoc provenit quod seipsum quod essent ignorabant. non enim cognoscebant se secundum illud quod in eis est melius quod eorum esse formaliter complet. sed illud quod de eis exteri apparent. et secundum hoc beatitudinem suam in bonis exterioribus posuerunt. Multis alijs rationibus reprobauius hunc errorem in tractatu nostro contra machometum. nunc breuiter ista sufficiunt. Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur negando consequentiam. Et ratio est. quia multorum opinionem non est necesse esse veram simpliciter sed secundum partem. multitudo autem hominum in bonis corporis beatitudinem ponentium quantum ad hoc veram opinionem habet. quod illud quod optimum sibi estimant hoc suam beatitudinem esse putant. et quantum ad hoc eorum opinio vera est. scilicet quod optimum hominis est beatitudo

non autem oportet quod sit vera quantum ad hoc quod ponat eas in bono corporis. quia hec opinio procedit ex falsa radice. quod scilicet existimant se esse principaliter id quod sunt secundum corpora. Ad secundam respondetur negando consequentiam. et ratio est. quia dupliciter aliquid dicitur esse commune. Uno modo per predicationem. homini autem commune non est aliquid idem numero in diuersis reperiuntur. et hoc modo habet bonum corporis communitatem. Alio modo est aliquid commune per participationem unius et eiusdem rei secundum numerum. et hoc modo bonum communius est diuinius. Et communitas maxime potest in his que ad animam pertinent inueniri. quia per ipsam attingitur ad id quod est commune bonum omnibus rebus scilicet deum. et ideo ratio non procedit. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. Et ratio est. quod licet homo ex anima et corpore consistat. tamen esse ex anima et non ex corpore habet. Unde etiam beatitudo hominis principaliter et originaliter in bonis anime consistit. sicut enim corpus est propter animam sicut propter finem. et materia propter formam ut patet in 1. de anima. ita et bona corporis ordinantur in anime bona ut in finem. unde in bonis corporis beatitudo principaliter consistere non potest. Ad quartam respondetur negando consequentiam. Et ratio est. quia cum vera bea

Dñica scda post trinitatem.

titudo hominis que speratur in
alia vita cōueniat homini s̄m il
lud quod nobilissimuz est in eo.
qd̄ est intellectus ⁊ respectu no
bilissimi obiecti quod est ipse
deus. delectationes que ad bea
titudinē pertinent. nō sensibiles
que cōmunes sunt porcīs ⁊ asī
nīs. alijsq; animalib; brutis di
cende sunt: sed spirituales in q̄
bus cōmunicamus cū angelis.
Unde delectationes sensibiles
quas ponit machometus nō per
tinent ad beatitudinē hominis.
imo nec beatitudo vera sustinet
h̄mōi delicias. sed abstrahit ab
eis vnde argumētū ei nullū est.

D secūdaꝝ
q̄stioneꝝ qua
querit̄. vtruz
occupatio et
sollicitudo
rerum tēpo
ralium hoīez

excludat a cena eterne beatitu
dinis. (vt inq̄ritur. ij. ij. q. lv. art.
vj.) Et videtur q̄ nō. ¶ Primo
sic. sollicitudo rerū temporalium
est licita ergo ⁊c. ꝑsequētia est
bona. antecedens ꝑbatur sic. ad
presidentē enim pertinet sollici
tum esse de his quibus ꝑest.
s̄m illud Roīm. xij. Qui ꝑest in
sollicitudine. sed homo ꝑest ex
diuina ordinatione rebus tem
poralibus. s̄m illud psal. Omnia
subiecisti sub pedib; eius onēs
⁊ boues ⁊c. ergo homo cum de
beat ꝑbere sollicitudinē de re

bus temporalibus. nō debet ꝑo
inde ꝑuari eterna beatitudine.
¶ Secundo sic. nullus ꝑinatur
eterna beatitudine faciendo ea
quibus vita sua sustentet mari
me dicente dñio. In sudore vult
tus tui vesceris pane tuo. Gen.
ij. ⁊ ꝑuerb. vj. Gade ad formi
cam o piger. ⁊ ꝑsidera vias eius
⁊ discē vias eius. que cum non
habeat ducem nec ꝑceptorem
parat in estate cibum sibi ⁊ con
gregat in messe qd̄ comedat in
hyeme. sed homo necesse habet
esse sollicitus circa temporalia
vt sustentet vitam suā. s̄m aplm
ij. ad Thes. ij. Qui non vult oꝑ
rari nō māducet. ergo ⁊c. ¶ Ter
tio sollicitudo temporalium quā
doꝝ pertinet ad opera miserie
cordie. ꝑuta cum sollicitudines
habet ad ꝑcurādū negoꝑia ꝑ
pilloꝝum et ꝑauperuz. Unde ad
heb. vj. dicit apls. Lupin; vni
quēq; vestꝝ eandem ostentat
sollicitudinē. ergo sollicitudo
occupatio temporalium nō exclu
dit quēq; a beatitudine. ¶ In oꝑ
positum est euangelium ꝑsens vbi
dicitur. de illis qui ꝑpter oꝑo
pationes terrenoz se excusabūt
q̄ nemo illoꝝ viroꝝ qui vocat
sunt gustabunt cenā meā. ¶ Itē
spondeo dicēdū q̄ dupliciter ali
quis potest occupari circa ter
rena. Uno modo non tanq̄ cir
ca fineꝝ vltimū ⁊ ꝑincipalia bo
na. sed sicut circa organa ⁊ in
strumenta ꝑueniēdi ad conso
quēdū ⁊ ꝑgustandū bona sp̄

fituata. Et tunc est conclusio q̄
cum talis sollicitudo et occupa-
tio sit licita. maxime cum homo
nō apponit tantū studiū ad tem-
poralia pcuranda. q̄ ppter hoc
hōmo a spiritualibus quib⁹ p̄n-
cipaliter inseruire debet retra-
hatur nō excludit hominē a bea-
titudine. Patet conclusio. quia
talis licita est et sine pctō. Secū-
do. aliquis occupatur circa tem-
poralia tanq̄ circa finem et tanq̄
precipua bona. Et de tali sollici-
tudine et occupatione est talis
conclusio. q̄ est illicita et nō ex-
cusat a peccato. et excludit a re-
gno sine beatitudine dei. Patet
conclusio. quia nihil est diligen-
dum tanq̄ finis nisi deus. et ideo
saluator uoster in p̄senti euāge-
lio excusantes se de emptiōe vil-
le et probatione boum. et de du-
ctiōe uxoris. noluit excusatos
habere. s. dicens. Dico uobis q̄
nemo uiroz illorū q̄ uocati sunt
gustabit cenam meā. Per illū q̄
villam emit intelligūtur ut dicit
augustin⁹. occupati circa hono-
res et diuitias. ut superbi q̄ vo-
lunt alijs dñari. Per iuga boum
intelligūtur nimis occupati cir-
ca terrena. et per cupiditatē finē
suum ibi cōstituentes ut auari.
Per eum qui uroz duxit intel-
liguntur carnales et lasciuī occu-
pati circa luxuriā et voluptates.
Ad ista tria uicia reducuntur oia
excludentia a beatitudine cele-
sti. s̄m quod dicit. j. Job. ij. Dñe
quod est in mūdo. aut est concu-

piscencia carnis aut cōcupiscen-
tia oculorū. aut superbia uite.
Ad rationes i oppositū. Ad
primā respōdetur q̄ ratio pro-
cedit de sollicitudine licita. tem-
poralia emiz bona subiecta sunt
hōmini ut eis utatur ad necessi-
tates nō ut in eis finem cōstituat
et superflue circa ea sollicitet. et
talis nō excludit a beatitudine
celesti. Ad scdam rīdet eodē
modo. qz sollicitudo eius q̄ cor-
porali labore panē acq̄rit. nō est
sup̄flua sed moderata. Et ideo
hierony. dicit. Labor exercend⁹
est. sollicitudo tollēda. s. animū
inquietēs. et talis etiā nō exclu-
dit. Ad tertiā rīdetur. q̄ etiā
sollicitudo tēporaliū in operib⁹
misericordie cum ordinet ad fi-
nes caritatis licita est. nisi sit su-
persua. et ideo etiam talis non
excludit a regno.

D tertiam
questionē sic
pcedit. (q̄. ij.
q. r. art. viij.)
Et v̄ q̄ infī-
deles non sint
cōpellendī ad
fidē. q̄ P̄rio sic. d̄. Matt. xij. q̄
serui patrisa. dixerūt ei. in cui⁹
agro erāt zizania semiata. Dis-
ibimus et colligem⁹ ea. et ipse re-
spōdit. minime ne forte colligē-
tes zizania eradicetis cū eis si-
mul et triticū. ubi dicit Chryso.
hoc dicit dñs. phibens occisio-
nes fieri. cū ergo sine occisionis
periculo infideles nō possunt cō-

Dominica secunda post trinitatem.

pellunt. videtur quod non sunt compellendi.
¶ Secundo in decretis. dist. xlv. dicitur sic. De iudeis precepit sancta synodus. nemini deinceps ad credere dum vim inferre. ergo pari ratione nec alij infideles sunt ad fidem cogendi. ¶ Tertio sic. dicit augustinus. quod cetera potest homo nolens credere non nisi volens. sed voluntas cogi non potest. ergo infideles non sunt cogendi ad fidem. ¶ In oppositum est euangelium presens. ubi dicitur. Eri in vias et sepes compelle intrare ut impleat domus mea sed homines intrant in domum dei. ecclesiam perfide. ergo alij sunt compellendi ad fidem. ¶ Respondeo dicendum. quod infidelium quidam sunt qui nunquam receperunt fidem. sicut gentiles et iudei. Et de talibus conclusio est. quod nullo modo compelluntur ad fidem ut ipsi credant. Ratio est. quia credere voluntatis est. Secunda conclusio. infideles precepti licet non sint compellendi ut credent. tamen sunt compellendi a fidelibus si facultas assit ut fides non impediant. vel blasphemis vel malis persuasionibus vel etiam a persequutionibus. Et inde est quod propter hoc fideles christi contra infideles bellum mouent. non quidem ut eos ad credendum cogant quia etiam si eos vicissent et captiuos haberent in eorum libertate relinquerentur an credere vellent. sed propter hoc ut eos compellant ne fidem christi impediant. Alij enim sunt infideles. qui quandoque fidem sus-

ceperunt et eam profitentur. sicut heretici vel quicumque apostate. Et de talibus est tertia conclusio. quod tales etiam corporaliter sunt compellendi. ut impleat quod promiserunt. et teneant quod locum susceperunt. ¶ Ad rationes in oppositum. ¶ Ad primam respondetur negando consequentiam. et ad auctoritatem respondetur quod ita intelligitur ut dicit Augustinus contra epistolam pernitiam. quod quando episcopus iste non subest. quando ita cuiuscumque criminatum est et omnibus execrabile apparet. et ut vel nullos presus non tales habent defensores quos possit scilicet contumacia non dormiat seueritas disciplina. ¶ Ad secundam respondetur. quod si nullo modo receperunt. tertia respondetur. negando necessitatem. Et ratio est. quia si credere est voluntatis. et reddere necessitatis. ita accipere fidem est voluntatis. sed tenere iam acceptam est necessitatis. et ideo heretici sunt compellendi ut fidei teneant. Si obijciatur quod paulus fuerit compulsus ad credendum cum esset iudeus. Dicit enim Augustinus ad bonifacium comitem. Abi est quod ipsi clamare consueverunt liberum est credere vel non credere. cui christi vim intulerunt cogitatum paulo prius cogente christum et postea docente. Respondeo. quod christus non coegit paulum credere ita ut inuitus crederet. sed coegit eum et compul-

ne fidem et ecclesiam christi persequeretur sicut faciebat. unde ipse viso miraculo volutarie se obtulit ad faciendum quicquid ei xps preciperet. Un̄ ait. Dñe qd me vis facere. volutarie se offerens ad omnē obediētiā. Et dñs ad eum. Ingredere in ciuitatez et ibi dicetur quid te oporteat facere. et ibi doctus fuit a xpo per sp̄s sanctū de oibus ad fidē pertinētibus et p̄dicacionē ipsius.

In domini ca tertia legitur euāgelium. Erant appropinquantes ad iesuz publicani et. Lu. xv. Circa qd pos sunt disputa

ri sequētes questōdes. ¶ Prima vtrum angeli gaudent de peccatoribus penitētiā agentibz. ¶ Secunda. vtrum angelus plus gaudeat de vno peccatore agēte penitentiā q̄ de nonagintanouem iustis qui nō egent penitentiā.

D primaz questioez sic proceditur. et videtur qd angeli beati nō gaudeant de peccatoribus agentibus penitentiā. Sicut gaudiū cōtrariatur tristitie. ita penitentie contrariatur pec

catum. sed angeli nō tristantur aut dolent de malis eorum quos custodiunt. quia Apoca. xxi. dicit. qd in celesti hierusalē nec luctus nec dolor est ergo nec ipsi gaudent de aliquo qd agat penitentiā ¶ In oppositū est euāgelium presens. ¶ Respondeo dicēdū. qd angeli gaudent super cōuersione peccatorū agentū penitentiam. Et hoc triplici ratione. Primo quia sue custodie vidēt tam gloriosum fructū. Cuilibet enīz homini ad custodiā angelus ab ortu natiuitatis deputatus est. vt ait hierony. Sicut ergo medicus gaudet quando videt circa infirmum sue curationis fructū. sic angelus multū gaudet cum videt circa hominem sue custodie fructū. Et bernardus sup Lanf. Gaudent angeli in cōuersione et penitentiā peccatorū. salutē hominū sitientes. lachryme penitentū vinū eorum. ¶ Secdo gaudent. quia ex peccatoribz cōuersis vident adimplere numerū eorum. nam eorum ruina reparat de hominibz. ¶ Tertio gaudēt. quia vident in laudando deum tale se habere. cōsortiū. Primo enim sola natura angelica laudabat deum. sed nature ille addita est natura humana. Unde nunc veraciter dici potest illud Job. xxxviiij. Cum me laudaret astra matutina. id est angeli. et iubilarent omnes filij dei. hoc spectat ad laudem hominū. do minus bona uentura super Lu